

ἀσθενειῶν, ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, ῥακεν-
δύται, οἰκοῦντες εἰς ἄθλια παραπήγματα,
καταβροχθίζοντες κοῖδιαφιλονεικούντες πρὸς
ἀλλήλους ὥς ὕπναι τὸ λιτώτατον καὶ ἀνε-
παρκὲς γεῦμά των καὶ κρυφίως προμηθεύ-
μενοι μαχαίρας, δι' ὧν φονεύουσιν οἱ μὲν
τοὺς δὲ ὡς θηρία. Ἐν ἐκάστῳ παραπήγμα-
τι, ὄντι ῥυπρωτάτῳ καὶ δυσωδεστάτῳ, οἰ-
κοῦσιν ἑκατὸν ἢ διακόσιοι δεσμῶται. Ἡ
τροφοδότησις εἶναι ἐλεεινὴ, οἱ πλεῖστοι δὲ
θνήσκουσι δι' ἑλλειψιν ἐπαρκoῦς καὶ καλῆς
τροφῆς. Οἱ κακοῦργοι οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς
τὴν κατωτάτην τῆς κοινωνίας τάξιν· εἰσὶ
δὲ δολοφόνοι, κλέπται, λησταί, κτλ. πρὸς
τούτοις ὑπῆρχον καὶ τινες ἐπαναστάται τῆς
Κούβας. Ἐνίοτε κατορθοῖ τις ν' ἀποδράσῃ·
ἀλλ' οἱ Μαῦροι, οἱ ἀπ' αἰῶνων μισοῦντες
τοὺς Ἰσπανοὺς, συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς καὶ
παραδίδουσιν ὅπως πορισθῶσι τὴν ὑπὸ τῶν
ἀρχῶν τῆς Κεούτας προκηρυττομένην ἐκ ὧ
ταλλήρων ἀμοιβὴν δι' ἑκαστον φυγάδα.

Εἰς ὀλίγους τῶν ἐν Κεούτῃ πεφυλακισμέ-
νων, μόνον εἰς τοὺς διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς
τῶν ἀξιωθέντας τῆς χάριτος, ἐπιτρέπεται
νὰ ἐργάζωνται· πλέκουσι περιπόδια καὶ κα-
τασκευάζουσι πέδιλα, ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν
ὁποίων πορίζονται χρήματά τινα καὶ οὕτως
ἀγοράζουσι τροφίμα. Ἐν γένει δὲ ἀπανθρω-
πότεραι φυλακαὶ οὐδαμοῦ ὑπάρχουσιν.

A. K.

ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

ΓΕΝΝΗΣΙΣ, ΠΕΡΙΤΟΜΗ, ΓΑΜΟΣ
καὶ ΘΑΝΗ.

A'. Γέννησις.

Ἄμα ἐπέλθωσιν αἱ ἐδύναι τοῦ τοκετοῦ
προσκαλεῖται ἀμέσως ἡ Μαῖα (Ντάϊα) καὶ
ὁ ἱερεὺς (Φούκα), ὅστις δέεται πρὸ τῆς θύ-
ρας τοῦ δωματίου τῷ Πρυφῆτῃ (Νέββυ) ὑ-
πὲρ τῆς ταχείας καὶ ἀνωδύνου γεννήσεως,
ἐν ᾧ ἡ Μαῖα περιποιεῖται τὴν λεχῶν, ὅπως
(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΣΤ').

καὶ πᾶσαι αἱ τοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος. Ἡ
λεχῶ γεννᾷ καθημένη κατὰ γῆς καὶ οὐχὶ
καθὼς αἱ παρ' ἡμῖν γυναῖκες εἰς τὸν ἐπὶ
τοῦτο σκίμποδα, ἢ ἐπὶ ἀνακλίντρῳ προετοι-
μασμένῳ παρὰ τῇ κλίνῃ, ἐφ' ἣ μετὰ ταῦτα
τίθεται ἡ τεκοῦσα.

Τὴν ἐξοδὸν τὴν ἡμέραν ἡ Μαῖα δίδει τὸ ὄ-
νομα τῷ νεογεννήτῳ, ἀναλαμβάνουσα αὐτὸ
εἰς χεῖρας, παρόντων τῶν γονέων καὶ συγ-
γενῶν· τὸ ἐπονομάζει δὲ ὑψοῦσα αὐτό. Τὸ
ὄνομα τοῦτο διατηρεῖται ὡς κύριον καθ' ὅ-
λον αὐτοῦ τὸν βίον. Κατὰ τὴν περίστασιν
ταύτην ἡ Μαῖα λαμβάνει γενναῖα δῶρα παρ'
ὅλων τῶν παρευρεθέντων, ὡς συνήθεια δὲ
ἀπαράβατος ἐπεκράτησεν εἰς τῶν υἱῶν νὰ
φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του, καθὼς καὶ
παρ' ἡμῖν πολλάκις εἰς τῶν ἐγγόνων φέρει
τὸ τοῦ πάππου, διότι θεωροῦμεν τὸν πάπ-
πον ἀναγεννώμενον ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἐγγόνῳ.

B'. Περιτομή.

Τὴν περιτομὴν κατὰ θρησκευτικὴν διά-
ταξιν ἐκτελοῦσιν ἐπὶ τῶν ἀρρένων καὶ θη-
λέων· καὶ εἰς μὲν τὰ ἄρρενα ἀπὸ τὸ τρίτον
ἔτος μέχρι τοῦ ὀγδόου, εἰς δὲ τὰ θήλεα ἀ-
πὸ τοῦ ἐξοδόμου μέχρι τοῦ δεκάτου· ἐπειδὴ
δὲ οἱ πτωχοὶ δὲν δύνανται νὰ ὑποστῶσι τὰς
δαπάνας τῆς τελετῆς τῶν ἀρρένων τέκνων
τῶν, γίνεται οἰκονομία πρὸς τοῦτο, ὥστε
πάντες οἱ εὐκατάστατοι θεωροῦσιν ὡς θρη-
σκευτικὸν καὶ φιλάνθρωπον ἔργον κατὰ τὴν
περιτομὴν τοῦ υἱοῦ των νὰ γίνεταὶ συγχρό-
νως ἡ περιτομή καὶ ἄλλων παιδίων πτωχῶν
ὁμοθρήσκων των.

Τὴν περιτομὴν τῶν ἀρρένων ἐκτελεῖ ὁ
ἱερεὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ τελοῦντος, ἐν οἰκαγε-
νειακῇ τελετῇ, παιανίζούσης τῆς μουσικῆς
(ἄλλατῖα) καὶ θορυβοῦντων αὐλῶν καὶ τυμ-
πάνων διαφόρων ἵνα ἀπασχολῇται ὁ νοῦς
τῶν περιτεμνομένων. Μετὰ τὴν περιτομὴν
περιφέρουν τὰ παιδιά πολυτελῶς ἐνδεδυμέ-
να ἐφ' ἁμαξῶν ἢ ἐφ' ἵππων χρυσοστολίστων
εἰς τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς, προπορευομένης
τῆς μουσικῆς καὶ τῶν τυμπανιστῶν, ὀρχου-
μένων δὲ διαφόρων χορευτῶν ἡμιγύμων,

κρατούντων καὶ παλλόντων ξίφη γυμνά, ἄλλων δὲ καὶ ῥόπαλα, δι' ὧν ποιοῦσι διαφοροὺς ἀσκήσεις. Συνήθως δὲ προπορεύεται κωμικός τις ἐπὶ ὄνου συνήθως ἢ καὶ πεζός, κάμνων διαφοροὺς ἀσελγεῖς κινήσεις καὶ κινῶν εἰς γέλωτα τοὺς θεωμένους. Μετὰ τὴν δημοτελῆ ταύτην περιδιάβασιν καὶ ἐπιστροφὴν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐτοιμάζεται καὶ παρατίθεται γεῦμα ἐν ᾧ παρακάθηνται οἱ προσελθόντες συγγενεῖς καὶ οἱ προσκληθέντες φίλοι, ἔχοντες ἐν τῷ μέσῳ ὅλα τὰ περιτμηθέντα παιδία.

Τὴν δὲ περιτομὴν τῶν θηλέων ἐκτελεῖ κατ' ἰδίαν ἢ ἐπὶ τοῦτο ἐπαγγελλομένη γυνή, παρόντων μόνον τῶν πλησιεστάτων συγγενῶν γυναικῶν αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν περιτομὴν, ἢ μᾶλλον ὀρθότερον ἀποκοπὴν, κάμνουν τὸν συνήθη αὐταῖς γρυλισμόν.

Γ'. Γάμος.

Καὶ παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς (Μουσλιμὴν) ὑφίσταται ὁ ἀρραβὼν (Χαττίπ). Παρ' αὐτοῖς οἱ μελλονύμφοι, ἀφ' οὗ προηγουμένως συμφωνηθῇ καὶ ἀριθμηθῇ ἡ προῖξ μεταξὺ γαμβροῦ καὶ πατρὸς τῆς νύμφης, παρόντων καὶ τῶν μαρτύρων (διότι παρ' αὐτοῖς προῖκα δίδει ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικί, οὐχὶ δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ), παρουσιάζονται εἰς τὸν Καδῆ, τὸν θρησκευτικὸν τῶν Μωαμεθανῶν δικαστὴν, καὶ ἐρωτῶνται παρ' αὐτοῦ, ἐὰν, ἐν ὀνόματι τοῦ Προφήτου, ᾖ ὁ ἀρραβὼν αὐτῶν μὲ τὸ θέλημα ἀμφοτέρων τοῦ τοιοῦτου δὲ ὁμολογηθέντος, δίδεται γραπτὴ ἡ τοῦ γάμου ἄδεια.

Μετὰ τὴν ἐτοιμασίαν τῶν τοῦ γάμου προσδιορίζεται ἡ ἡμέρα τῆς τελέσεως παρὰ τῶν γονέων καὶ συγγενῶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὁπότε προσκαλοῦνται οἱ ἰσρεῖς των (Φούκα) καὶ ἀναγινώσκουν τὸ Κοράνιον (Κουράν)· πολλάκις δὲ ἀναγινώσκουν αὐτὸ ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας. Τὴν δὲ ὠρισμένην ἡμέραν προσκαλοῦνται οἱ μουσικοὶ, αἱ τραγωδίστριαι (γαβάζοι) καὶ οἱ προσκεκλημένοι· τότε τελεῖται ὁ γάμος. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν, μετὰ μεσημβρίαν, συνήθως κατὰ

τὴν τετάρτην ὥραν, αἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι, γρυλίζουσιν κατὰ τὸ Ἀραβικὸν ἔθιμον, περιφέρουν τὴν νύμφην ἐντὸς φορητῆς σκηνῆς, ἥς τὸ ἔμπροσθεν μέρος εἶναι μόνον ἀνοικτόν· κρατοῦν δὲ αὐτὴν δύο νεάνιδες συγγενεῖς αὐτῆς, διότι τὸ πρόσωπόν της εἶναι κεκαλυμμένον διὰ ἐρυθρᾶς καλύπτρας, ἐχούσης ἐπ' αὐτῆς ἐρραμμένα διάχροα χρυσᾶ νομίσματα. Μετὰ τὴν διαβάσιν εἰς τὰς διαφοροὺς κεντρικωτέρας ὁδοὺς τὴν φέρουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ καὶ ἐκεῖ προσφέρουν διάφορα ἀναψυκτικὰ εἰς τὰς παρευρισκομένας. Τὴν νύμφην ὀδηγοῦσιν εἰς τὸν κοιτῶνα αἱ συγγενεῖς αὐτῆς γυναῖκες, αὕτη δὲ καθημένη ἀπλόνει τὴν ποδίαν αὐτῆς (χούτρα ἄρουσα), ἐφ' ἧς ὁ ἀνὴρ προσερχόμενος προσεύχεται, ἐπικαλούμενος τὸν προφήτην ἵνα παρέχῃ αὐτῇ σωφροσύνην, πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν καθ' ὅλον τὸν μετ' αὐτοῦ βίον της. Τὴν δὲ ἑσπέραν περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν περιφέρουν τὸν γαμβρὸν προπορευομένων ῥοπαλοφόρων, ποιοῦντων διαφοροὺς ἀσκήσεις ἐν μέσῳ τῶν φερόντων ὁδοῦς ἀνημμένας, ἔπονται δὲ διάφοροι συνομίληκες τοῦ γαμβροῦ πυροβολοῦντες· τὸ σύστημα τῶν πυροβολισμῶν ἐξέλπειν ὀλοτελῶς εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, ὑφίσταται δὲ εἰς πολλὰ χωρία καὶ κωμοπόλεις· μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἔμπροσθεν τοῦ γαμβροῦ πορεύονται ὑπηρέται φέροντες θυμιαματα καὶ λαμπάδας, τὸν δὲ γαμβρὸν κρατοῦσιν ἐκατέρωθεν δύο συγγενεῖς τοῦ νέου κατὰ τὴν ἡλικίαν. Οἱ τοὺς μελλονύμφους συνοδεύοντες νεανίσκοι καὶ νεάνιδες ἐκλέγονται μεταξὺ τῶν συγγενῶν νὰ ὦσιν ἄγαμοι εἰσέτι. Ὅσακις δὲ ἡ συνοδία διαβαίνει ἐκ συγγενικῶν ἢ φιλικῶν οἰκιῶν σπεύδουν οἱ ἐνοικοῦντες καὶ προσφέρουν τῷ γαμβρῷ ἀναψυκτικὰ (σερπέτια) διάφορα, ἡ δὲ μουσικὴ κλείει παντοτε τὴν συνοδίαν. Μετὰ τὴν ἄφιξιν πάντες παρακάθηνται εἰς γεῦμα ἐξωθεν τῆς οἰκίας· εἰς τὸ ἐπὶ τοῦτο προητοιμασμένον μέρος, τὰ δὲ ἐδέσματα φέρουν οἱ προσελθόντες ἐκ τῶν οἰκιῶν των. Εἰς τὴν οἰκίαν ἀναμένουν τὴν ἄφιξιν τοῦ γαμβροῦ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ γεροντότεροι ἀκροώμενοι τὰ ἄσματα τῶν τρα-

γυναικῶν, ὅποτεν δὲ ἐπανεέλθῃ ὁ γαμβρός, αἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἐμφαίνουσι εἰς τὸν κοιτῶνα, ἐνθα τὰς ἀναμένουσι ἡ νύμφη μετὰ τῶν συγγενῶν τῆς, ἡ δὲ ἐξ ἐπαγγέλματος γυνὴ προσερχομένη διαρρηγνύει ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων τῶν παρευσῶν γυναικῶν τὸν παρθενικὸν ὄμεινον διαλευκοῦ μανδηλίου, τὸ ὅποιον κατόπιν θέτουσα ἐπ' ὤμων ἐξέρχεται εἰς τὰς ὁδοὺς συνοδευμένη παρὰ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν γυναικῶν τῆς νύμφης, ἄδουσαι τὰ κατάλληλα ᾠσματα καὶ γρυλίζουσιν κατ' ἐπανάληψιν εἰς ἑκάστην ἐπωδὴν. Ἡ τοῦ γάμου εὐωχία διρκεῖ πολλὰς ἐπὶ ὁκτὼ ἡμέρας κατὰ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν καὶ περιουσίαν τοῦ πατρὸς τοῦ γαμβροῦ.

Ἡ τοῦ γάμου διάλυσις εὐκίλως ἐκτελεῖται ἅμα ὁ ἀνὴρ ἐκφωνήσῃ κατὰ διάφορα χρονικά διαστήματα ἢ καὶ κατ' ἐπανάληψιν τρεῖς τὸ «Τάλλα φίλ τελλάτα.» Πολλάκις ἐν καιρῷ θυμοῦ μάλιστα λέγει «Τάλλα φίλ τελλάτα, γάττα οὐτακ γιά μάρρα.» Ἀμα ἐκφωνηθῇ τὸ ῥητὸν τοῦτο τὴν τρίτην φορὰν, ἡ γυνὴ καλύπτεται ἄμέσως ὡς ἐνώπιον ξένου, καὶ ἀπέρχονται ὁμοῦ πρὸς τὸν Καδῆ, ὅστις μετὰ βραχείαν ἐξέτασιν ἐπιτρέπει τὴν διάλυσιν κανονίζων τὸ ζήτημα τῶν τέκνων· ταῦτα δὲ ἀφίενται συνήθως τῇ γυναικί, χορηγοῦντος τοῦ ἀνδρὸς ἀσήμενον κατὰ μῆνα χρηματικὸν ποσὸν πρὸς διατροφὴν. Ἐὰν ὅμως μετὰ τινος ἡμέρας ἐπέλθῃ μετάνοια καὶ διάθεσις νὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὰ πρόωγ καὶ συζήσουν ἁρμονικώτερον, δὲν δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ προσλάβῃ ὡς νόμιμον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, κατὰ θεησκευτικὴν διάταξιν ἀπαράβατον, ἐὰν δὲν παραχωρήσῃ ἕτερον τινὲς ὁμῶς ῥησκει αὐτοῦ ταύτην ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ ἐπὶ τινὰ χρόνον.

Δ'. Θάψις.

Ἐκπνεύσαντος τοῦ ἀνθρώπου συναθροίζονται πᾶσι αἱ τε συγγενεῖς καὶ γνώριμοι γυναῖκες τῆς οἰκογενείας, καθὼς καὶ αἱ μοιρολογίστριαι, ἀρχίζουσαι περίξ τοῦ νεκροῦ

ἐν Ὀρηνωδίᾳ ν' ἀναφέρουν τὰς ἀρετὰς τοῦ θανόντος ἢ τῆς θανούσης καὶ τὴν συμφορὰν τῆς οἰκογενείας ἕνεκα τοῦ θανάτου του. Ἡ Ὀρηνωδία τελεῖται κειμένου τοῦ μὲν νεκροῦ κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας μετὰ τὴν θύραν πρὸς τὴν ὁδόν, τῶν δὲ Ὀρηνουσῶν γυναικῶν περίξ τοῦ νεκροῦ, κρατουσῶν μανδηλῖα μελανὰ εἰς τὰς χεῖρας, κινουσῶν αὐτὰ κυκλικῶς καὶ ἀδιαλείπτως, καὶ κεκλιμένων καὶ κανονικῶς σκιρταουσῶν ἐν τῷ κροτήματι τῆς χειρὸς περὶ τὸν νεκρὸν. Αἱ Ὀρηνωδῖαι ἐξακολουθοῦν μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ ἁρμοδίου ἀνθρώπου, ὅστις εἶναι ἐπιτετραμμένος εἰς τὴν πλῆσιν τῶν νεκρῶν· διότι συνήθως ἕκαστον τζαμίον ἔχει καὶ ἓνα τοιοῦτον εἰδικῶς ὑπηρετοῦντα. Τὰ πτώματα πλύνονται δι' ὕδατος καὶ σάπωνος, τὰ σαβανώνουν δὲ μετὰ τὸν καθαρισμόν, θέτοντες καὶ νόμισμα εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἵνα τοῖς χρησιμεύσῃ ὡς φιλοδώρημα (ὑπαξίς) τῷ θυρωρῷ (Βοάπη) τοῦ Μωαμεθανικοῦ Παραδείσου. Μετὰ ταῦτα προσκαλοῦνται οἱ ἱερεῖς καὶ κάμνουν τὴν νεκρικὴν ὕμνωδῖαν (Ζήκρι), ἀναφωνοῦντες τὸ «Χάλλα, χάλλ.»

Τὸ φορεῖον φέρεται ἐπ' ὤμων πολλῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν κοινωνικὴν θέσιν τοῦ θανόντος (μάγετ), σπευδόντων πάντων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καὶ γνωρίμων τοῦ ἀποθανόντος νὰ φέρωσι καὶ ἐπ' ὀλίγον τὸν κράββατον ἐκ συγγενικοῦ ἢ φιλικοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀφρητώσεως, μᾶλλον δὲ καὶ θρησκευτικοῦ καθήκοντος. Καθ' ὁδὸν οἱ ἱερεῖς προπορευόμενοι ψάλλουν τὴν νεκρολογίαν «Λά Ἀλλά, ἰ Ἀλλά, Μωαμέθ ῥουσοῦλ Ἀλλά (ὁ Θεὸς εἶναι εἷς καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ Ἀπόστολος αὐτοῦ)

Μετὰ τὸν ἐνταφιασμόν ἐπαναλαμβάνεται ἡ ὕμνωδία τοῦ Πρηφήτου (Ζήκρα), παρὰ δὲ τὸν τάφον (τούρβε) ἐγείρουσι σκηνήν, ἐνθα περικάθηνται οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐνταφιασθέντος· προσφέρεται δὲ αὐτοῖς καφές (γκάχουα), καθὼς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς παρευρισκομένους. Τὴν σκηνὴν διατηροῦσιν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· ἐν αὐτῇ δὲ διαιτῶνται οὗτοι καθ' ὅλον τὸ τριήμερον τοῦτο χρονικὸν δε-

άστημα. Ἐάν ὁ ἀποθανών ᾖναι εὐκατάστατος, πηγνύουσι καὶ ἑτέραν σκηνὴν ἰδιαιτέραν διὰ τὰς γυναῖκας, ἄλλως αἱ γυναῖκες ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια μετὰ τὴν ταφὴν, μενόντων τῶν ἀνδρῶν.

Τὸ πένθος εἶναι ἐνιαύσιον, αἱ δὲ πενθοῦσαι οἰκογένεια δὲν δέχονται ἐπισκέψεις κατ' οἶκον καθ' ὅλον τὸ πένθιμον ἔτος. Ἐάν δὲ ἐξ ἀνάγκης προσέλθῃ συγγενὴς τις ἢ φίλη, συνομιλοῦν ἔξω τῆς οἰκίας ἐν τῇ ὁδῷ.

Ἡ ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Πέμπτη εἶναι ἡ καθιερωμένη διὰ τὰς ψυχὰς τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην αἱ γυναῖκες ἀπέρχονται εἰς τὰ νεκροταφεῖα (μαγάρα), ὅπου καὶ μένουσιν τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας, θρηνοῦσαι τοὺς προσφιλεῖς αὐτῶν ἀποθανόντας συγγενεῖς.

(Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συγγραφῆς περὶ Αἰγύπτου ὑπὸ Μελισσέως Ἀστερίου).

ΠΕΡΙ ΚΑΛΔΙΜΑΧΟΥ ΩΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡ ΕΛΛΗΣΙΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ (1)

ὑπὸ Αἰμιαίου Εὐγεροῦ.

Πότε τὸ πρῶτον παρ' Ἑλλήσιν ἐσκέφθησαν νὰ συντάξωσι καταλόγους βιβλίων; Προφανῶς ὅτε ὑπῆρξαν βιβλιοθήκαι κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως καὶ ἀναγκαία ἐγένετο ἡ κατάταξις τῶν φιλολογικῶν πλούτων εἴτε καθ' ὕλην, εἴτε κατὰ χρονολογικὴν τάξιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν κατατάξεων τούτων φαίνεται ἀναγομένη πόρρωτέρω τῆς συστάσεως τῶν πρώτων δη-

(1) Τὸ θέμα, περὶ οὗ θὰ πραγματευθῶμεν, παρημελήθη λίαν ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Γίνεται ὁμῶς καὶ περὶ αὐτοῦ λόγος ἐν τινι προσφάτῳ πραγματείᾳ τοῦ *Uppenkramp «de Origine conscribendae historiae literarum apud Grecos»* (Münster s. d. . in 8o).

μοσίων ἢ καὶ ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν (1)· πολλαὶ θρησκευτικαὶ καὶ πολιτικαὶ τελεταὶ ᾗνοῖγοντο εἰς ἀληθεῖς φιλολογικοὺς διαγωνισμούς. (2) Πρὸ πάντων δὲ ἡ ποίησις εἶχε τοὺς λυρικοὺς καὶ δραματικοὺς αὐτῆς ἀγῶνας, οἱ νικῶντες δὲ κατ' αὐτοὺς ἕκαστον ἔτος κατεγράφοντο εἰς ἐπισήμους καταλόγους μετὰ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐνίκησαν· ἀλλ' ἄλλως τε καὶ αὐτοὶ ἐφρόντιζον ὅπως διακωνίσωσι τὴν μνήμην τῆς νίκης ταύτης διὰ τινος μνημείου ἐξ ἐκείνων, ἅπερ οἱ ἀρχαιολόγοι καλοῦσι χορηγικὰ καὶ ἀγωνιστικά. (3) Ὡς πρὸς τοὺς δραματικοὺς δ' ἀγῶνας οἱ πίνακες οἱ περιέχοντες τὰ ὀνόματα τῶν ποιητῶν καὶ ἐνίοτε τῶν ὑποκριτῶν, τὴν ὀνομασίαν τῶν δραμάτων καὶ τὴν σημείωσιν τῆς ἐορτῆς, καθ' ἣν παρεστάθησαν, ἐκαλοῦντο διδασκαλίαι· διότι ὁ ποιητὴς

(1) Παρατηρήσεως ἄξιον ὅτι ἡ λέξις βιβλιοφυλάκιον συνώνυμον τοῦ βιβλιοθήκη δὲν φαίνεται ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐγγράφοις καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ ἐστὶ τῶν ἀρχαίων πρὸ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ μεταφραστοῦ τῆς βίβλου τοῦ Ἑσδρα (1, 6, § 20) καὶ ὅτι ἡ λέξις βιβλιοφύλαξ, ἐξ ἧς παρήχθη βιβλιοφυλάκιον, ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ παπύρῳ ὑπ' ἀριθ. 44 τοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου (Δελτίον τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀλληλογραφίας τομ. Β'. 448). Λεῖπει ἐκ τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Ἑρ. Στεφάνου ἐκδ. Διδότου καὶ ἐκ πάντων τῶν κλασικῶν ἡμῶν λεξικῶν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θέλω ὑποβάλλει μνείας τινὰς βιβλιοθηκῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος *Le Bas Voyage archéol. II*, ἀριθμ. 845· *V*, ἀριθμ. 4618, *Corpus inscr. gr.* ἀριθμ. 6186. Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς Ἀθηνῶν ἀριθμ. 4041.

(2) Βλ. μεταξὺ ἄλλων παραδειγμάτων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Περικλέους διοργανισθέντων ἀγώνων μουσικῆς. Πλουτ. Περικλῆς Κεφ. 13.

(3) *Corpus inscr. gr.* ἀριθμ. 224, 222, 3089, 3090 κτλ. καὶ τὸν περὶ χορευτοῦ λόγον τοῦ Ἀντιφῶντος §§ 14.